

Numărul 39. Oradea-mare 27 sept. (8 oct.) 1898. Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Aurelia Cionca.

În lumea musicală română s'a ivit de curând un talent nou, care a surprins toate cercurile și care promite un viitor strălucit.

Acest nou talent este o fetiță abia trecută de nouă ani, mica Aurelia Cionca, ale cărei aptitudini musicale ne inspiră încă de acum credința, că dânsa are să devină prima pianistă română, cunoscută și aplaudată și de lumea străină.

În etate așa de fragedă, nedespărțită încă de păpușele sale, mica noastră artistă, prin bogata sa cunoștință musicală și în deosebi prin brilianta sa tehnică, ș-a atras atențiunea reginei României, care o poștește adeseori să ia parte la audițiunile musicale de la palat și care drept apretiare a talentului ei extraordinar, i-a făcut cadou un pianino foarte prețios.

Aplaudată în concertele sale de la București, dânsa a dat în vara trecută un concert la Sibiu, altul la Blaș, unde a încântat tot auditorul. Cel mai mare succes l-a avut înse la Beinș, în concertul din 27 august

AURELIA CIONCA.

an. c., cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român. Entusiasmul ce a produs, ovațiunile ce i s'au făcut, au electrisat pe toți și au lăsat impresiuni neșterse.

Bucuria generală se măria și prin mândria, că serbătorita fetiță este odrasla unor părinți originari din Transilvania, de unde s'a ivit și cel mai mare poet în viață al neamului românesc.

Părintele său, dl Ioan Cionca, trecut de la noi în România, de 17 ani funcționează ca profesor la școala superioară de fete a comunității evanghelice germane din București.

În capitala României s'a născut și fiica sa Aurelia și anume la 4 mai 1889.

Abia în etate de 3 ani, mititica a dat probe de mare înclinațiune musicală.

Părinții săi vădându-i talentul, au cerut ajutorul celor mai distinși profesori. Primii ei conducători în arta musicală au fost: Rudolf Peters profesor la conservatorul din București, I. Gasser organist al bisericii evanghelice și dșoara Margo

Zehender. Mai târziu, distinsul pianist și compozitor Lubicz și L. Milde, fost profesor la conservatorul din Praga.

Progresul s'a arătat foarte repede.

Deja în etate de 5 ani a obținut un renume covârșitor prin concertele ce a dat și în cari a executat cele mai grele compoziții ale giganților musicali ca Mozart, Haydn, Bethoven etc.

La 23 novembre 1897 dete un nou concert, la Ateneul din București, sub patronagiul reginei, în mijlocul admirațiunii generale. „România Musicală“ de atunci scrie despre acest debut următoarele: „Aurelia Cionca a executat cu bravură, fără nici o grije de dificultăți, punând talentul ei genial la dispoziția coloritului musical. În toată ființa ei nu e decât musică. O măsură precisă, egalitate în spontaneitatea lovirei acordurilor, agilitate foarte mare, nuanțează și frasează artistic; mai ales cadențelor le dă o mișcare și nuanțare artistică“.

Admirabilă ca interpretantă, fenomenala fetiță a început să facă și compoziții, numărul acestora se urcă la 30 și a cântat din ele câteva prin concertele sale.

Toate aceste ne arată că stăm în fața unui strălucit viitor musical. Dorim și credem că viitorul acesta se va și realiza. În ultimele momente ale petrecerii sale între noi, fericitul seu părinte a declarat emoționat la prânzul de despărțire din Oradea-mare, că conștiința de tată și de Român îl îndeamnă să dea fetiței sale privilegiul a-și completa studiile musicale. Spre scopul acesta, cel mult peste doi ani, o va duce la conservatorul din Lipsca ori din Paris.

Ii urăm din toată inima succesul cel mai mare.

Englezul și Elvețianul.

Un diar elvețian povestește următoarea anecdotă, care, dacă n'are meritul autenticității, are cel puțin pe acela de a fi amuzantă:

Un englez sosise prea târziu pentru ca să asiste la un concurs de luptă care se dădea în cantonul Berna, și-și arată părerea de reu prin fel de fel de cuvinte, pentru că nu văzuse pe învingător.

— Dle, — îi spuse otelierul, — dacă dta ții atât de mult să vezi pe învingător, lucrul e foarte ușor. Arnold, învingătorul, locușe la o jumătate de leghe de aci. O să-l găsești fără îndoială chiar astăzi.

Fiul Albionului luă deslușiri în privința drumului, închiria un cal, se sui călare și plecă.

Ajuns la adresa indicată, nu întârziă să găsească pe Arnold, semănând cartofi.

— Aoh! dta ești faimosul învingător?

— Da, dle, eu am câștigat premiul întei.

— Aoh! vrei să te lupți și cu mine?

— Dacă asta îți face plăcere...

Englezul se scoborî de pe cal și își scoase haina. Necunoscând lupta elvețiană, el începî să boxeze pe elvețian, încât îl trânti la pământ.

Supărat de chipul acesta original de luptă, elvețianul se sculă de jos, înhăță pe englez cu mâinile lui vênjoase și-l aruncă dincolo de zidul incongiurător, care eră de trei metri înălțime.

Fără să se desconcerteze, englezul strigă.

— Aoh! dle învingător, aruncă-mi, te rog, dincoace și calul cu haina!

Mureșul.

*Cum sosl pe inserat
Iarna palidă la față,
Mureșul vesmânt de ghiață
Cu flori dalbe și-a 'mbrăcat.*

*Frunza galbină de vie
Ce 'notase liniștită,
Se oprește greu lovită
De a cerului mânia.*

*Primăvara cu blând glas
Strigă: „Scoală mēi somnoro:
Căci în sat resună hore,
Și de-acum nu te mai las.“*

*Se trezește, se întinde,
Ochii-i freacă 'ncet căscând;
Dar îndată 'n al seu gând
Frica iernii loc cuprinde.*

*Rupe 'n fuga lui vesmântul,
Peste țermuri năvăleşce,
Cade și se prăvăleşce,
Încând întreg pământul.*

*Printre plopi acum s'ascunde:
Nu-i sigur aici sērmanul;
Iarăș iasă și limanul
El și-l cearcă 'n vâi afunde.*

*Fuge și sudoare 'n picuri
Cade des pe lata-i frunte:
Înainte-i stă o punte,
El o sfarmă în nimicuri.*

*Dar în jos la cotitură
Nu șciu cum se 'ntoarce-odată:
Și minune nevisată!
Iarna nu-i în bădătură.*

*Ușurat resuflă una,
De s'aude 'n fund de codru;
Bucure-se el ce-i modru,
C'a trecut de-acum furtuna.*

*Vesel strigă valurile
Sălcilor ce stau tăcute,
Să deșteapte pe 'ntrecute
Amëndoue malurile.*

MAIOR.

Mița cu clopot . . . .

Comedie populară cu cântece și joc, într'un act.

(Urmare)

Scena VI.

PINTENAȘ *singur.*

(Întorcându-se din popor.) În sfârșit am tras și eu o înghițitură . . . (Se șterge pe buze.) Ș-acuma la drum, cu scrisorile . . . (Pleacă, apoi se oprește.) Ctitorul prea mult se 'nvêrtește pe lângă dascălița. Acuma mi se năzărește de ce-a ăis adennăđi, c'ar fi bine să alegem pe dascălu din Flămândeňi . . . Paserea mălaïu visează . . . Și jupâneasa Rafila s'a apucat prea cu zor de lucru, prea și-a dat arama pe față . . . Ce ți-î omu orbit de dragoste, că iute se mai dă de gol! . . . Par că nu șcie vorba Românułui, că mița cu clopot nu prinde șoareci! (Pelagia trece prin fund.)

Scena VII.

PINTENAȘ și PELAGIA.

Pintenaș. Nană Pelagio, da unde grăbeșci așa tare ?

Pelagia (tot mergând.) Acasă, că vin vacile din cîrdă.

Pintenaș. Nu grăbi așa tare, c'am să-ți spun o vorbă.

Pelagia (oprindu-se.) Ce ?

Pintenaș. Vino mai aproape, să nu m'audă cineva.

Pelagia (apropiându-se.) Ei, ce vrei? Spune iute ce-ai de spus. N'am vreme.

Pintenaș. Lucru draculuł la casa nănașuluı. Badea Chirilă te 'nșeală.

Pelagia (nimită, face un pas îndêret.) Ce ăici, mēi ?

Pintenaș. A pus ochiı pe dascălița din Flămândeňi.

Pelagia. Ține-ți gura, mēi pērlitule, că-ți trag o palmă.

Pintenaș. Adica vorba ăluia: fă bine și așteaptă reu. Bine, dacă dtale îți pare reu că-ți destăinuesc adevēru: eu mi-oïu pune scăluș în gură și m'oïu duce p'aci 'ncolo, că tocmai am să duc scrisorile estea . . . Sănătate bună! (Pleacă.)

Pelagia (oprindu-l.) Da nu fi nici tu piper așa iute.

Pintenaș (la parte.) Șciut-am eu bine, că nu me lasă ea cu una cu doue.

Pelagia. Spune-mi aeve, nu glumești ?

Pintenaș. Să nu mai am parte de nici un corn de prescură dacă mint!

Pelagia. Să me 'nșele el pe mine, un odor de bunățate! ? Așteaptă Chirilă, că te 'nvēț eu omenie. (Lui *Pintenaș*) Spune-mi, dragă *Pintenaș*, ce șciı ?

Pintenaș (la parte.) Ih! „Dragă *Pintenaș*!”

Pelagia. Iute, dragă, drăguțule, iute! Ce șciı ?

Pintenaș. Ce șciu, ț-am spus tot. Ba mai șciu oare-ce. Badea Chirilă ș-a pus caru 'n petri ca să se aleagă la noi dascăl cel din Flămândeňi. Acuma cred că șciı 'destul. Eu trebuie să duc scrisorile estea la protopopu. (Eșind.) I-am așternut lui badea Chirilă. (Ese în dreapta.)

Scena VIII.

PELAGIA *singură.*

Așă Chirilă! Me 'nșeli! Pe mine me trimiți la cānepiște să vēd coptu-s'a pāsula și tu pān' atunci

ți dai în petece cu dascălița din Flămândeňi și vrei s'aduci la noi dascăl pe bărbatu-ei! . . . Bine că șciu. O să-ți pun eu bețe 'n roate, ca să me pomenești . . .

Scena IX.

PELAGIA și ILISIE.

Pelagia. Bine că vii.

Ilisie. Me duceam p'aci acasă.

Pelagia. Am să-ți spun o veste bună. Ți fi ales dascăl la noi și-ı putē luā pe Medreana.

Ilisie. Dta glumești. Da n'auđi că satu 'ntreg strigă pe cel ce-a cāntat astăđi la biserică?

Pelagia. Niște trași-impinși îmbētați.

Ilisie. Da bărbatu dtale . . .

Pelagia. Ce-mi pasă! El voește pe altu, da nu-l vreu eu și pace. Ț-am spus odată, că tu-ı fi ales. Du-te și spune și Medrenei. Eu me duc c'am lucru. Ș-apoi o să veđi ce pot. (Ese.)

Scena X.

ILISIE *singur.*

Să fie cu puțință? Ce fericit aș fi! . . . Oare ce s'a întēplat de s'a supērat așa tare ctitorița pe bărbatu-so? (Se aude un cāntec de departe.)

Chor.

Nu-ı în lume leac ca vinul,

Că-ți alungă tot suspinul

Și din sērbēd necăjit,

Iar te faee fericit.

Cārcimārița, adă vin,

Vin alb, negru și pelin!

Ilisie. Să 'nveți școlı! Să faci ăiuă din noapte, numai ca să ieși om deplin . . . pentru ca apoi ori ce taie-fugă să te trēntească ca un butoiu de vin! . . . Mai bine rămāneam la coarnele pluguluı . . . De atunci imi făceam o stāricică și puteam luā de nevastă pe Medreana. (Se aude un cāntec de departe.)

Chorul.

Albul rana molcomește,

Negrul iar te 'nveselește

Și pelinul c'un pāhar

Stinge ori ce reu ș-amar.

Cārcimārița, adă vin,

Vin alb, negru și pelin!

Scena XI.

ILISIE și MEDREANA.

Medreana. Nenea Buturugă te caută. Vrē să-ți spună ceva.

Ilisie. Șciu ce vrē. Să-ı iau fata ș-apoi m'alege dascăl.

Medreana. Vai ucigă-l crucea. (Liniștindu-se.) Ia-o dară.

Ilisie. Să fie cu stea 'n frunte, tot nu m-ı-ar trebui. Tu-mi ești dragă și de alta nu vreu să șciu odată cu capu.

Medreana. Dar așa nu-ı fi ales.

Ilisie. Ce-mi pasă! Nu stă lumea din satu-nost. Mi-oïu gāsı și eu undeva un loc, unde să ne facem un cuibșor,

Medreana. Numaî să me 'ntêlnesc cu nenea Buturugă, i-oiu spune că dascălu nu s'alege pentru ca să ia fata cuiva, ci să 'nvețe copiii.

Ilisie. Da bine vorbești, țucu-ți gurița. Nu te teme, dragă; bunu-i Dumnețeu și ne-a ajutat.

Scena XII.

ACEIAȘI ȘI PINTENAȘ.

Pintenaș. Eu ve și binecuvintez. (Dinapoia lor, le face semnul binecuvântării.)

Medreana (se retrage speriată.) Dta de unde ai re-sărit?

Pintenaș. Eu îș ca șolomonaru. Alung norii. Me ivesc totdauna acolo unde am să izgonesc năcasu și durerile. (Cu autoritate.) Nu ve temeți, dragii mei; Pintenaș ve ocrotește.

Ilisie. Dă-ne pace și nu-ți bate joc de noi.

Pintenaș. Măi, măi! Da așa me cunoști tu pe mine?

Medreana. Ce spun la fleacuri?

Pintenaș. Eu spun fleacuri? Se vede, draguță, că nu știi cine-i Pintenaș. Sânt slujbaș al bisericeii. Și ce vorbesc, e sfânta scriptură. O să vedeți în curând. Acum duceți-ve de-aici, că ved pe ctitorul vinind cu dascălița din Flămândeii. N'ar fi bine să bage de samă că-i vede cineva. (Ilisie și Medreana ies.) Iară eu m'ascund de după casa asta, să-i ascult ce vorbesc.

Scena XIII.

PINTENAȘ ȘI CHIRILĂ cu RAFILA.

Chirilă. Vești cum i-ai și câștigat pe toți. De acuma lucrurile au să meargă strună.

Pintenaș (scoțându-și capul, la parte.) O să vedem. (Se retrage iute.)

Rafila. Îți mulțumesc și pentru bărbatu-meu.

Chirilă. N'ai să-mi mulțumești nimica din partea lui; eu fac totul numai pentru dta.

Pintenaș (scoțându-și capul, la parte.) Iată că și ești cuiu din sac.

Chirilă. Numaî pentru dta.

Rafila. Ești prea bun. Nu știi cum să-ți mulțumesc.

Chirilă. Cu dragostea dtale.

Pintenaș (scoțându-și capul, la parte.) N'am spus!?

Rafila. Ce vorbești! Eu am bărbat...

Chirilă. Ș-apoi!

Pintenaș (scoțându-și capul, la parte.) Vorba ăluia: ce știe satu, nu știe bărbatu.

Rafila. Și dta ai nevastă.

Chirilă. Ți-i mai bine Baba-Cloanța... Nu-mi mai trebuie.

Pintenaș (scoțându-și capul, la parte.) Șciut-um. Mița cu clopot s'a vândut de mult.

Rafila. Bagă de samă ce vorbești, să nu te-audă oare-cine...

Chirilă. Nu te teme. Nu-i nimeni p'aici. (Vre s'o îmbrățoseze.)

Rafila (se retrage.) Nu, nu. Noapte ușoară!

Chirilă. Doară n'ai să pleci cu noaptea 'n cap. Remăi să mai povestim.

Rafila. Ne-ar ved oamenii.

Chirilă. Vino mai târziu, când s'o 'ntunecă. Eu te-oftu așteptă cu dor.

Rafila. Ba eu. M'ar mână rușinea să me vadă cineva.

Chirilă. De unde să te vadă? Pe vremea aceea tot satu doarme.

Rafila. Și nevasta dtale?

Chirilă. Aceea se culcă de-odată cu găinele. Viț?

Rafila. Nu știi, o să ved.

Chirilă. Eu te aștept. Acú haid, te petrec până la mătușa dtale. (Es amândoi.)

Scena XIV.

PINTENAȘ *singur*, venind în mijloc.

Pintenaș, Pintenaș, vești ce om cuminte ești tu! Numaî decât ai descoperit gându șiret al ctitorului. Am spus din capu locului, că nu de-a fita se 'nvêrtește el pe lângă dascălița. Acum l-am prins... Așă dară mai târziu, când s'a 'ntunecă, au să se 'ntêlnească aici! Voļu grigi să nu le fie urit singurii. Am să dau de șire ctitoriței să vie și ea. Nana Pelagia, dacă ș-a deschide gurița, știi că l-a spělă fără sopon... Me duc să-i spun. (Pleacă, apoi se oprește.) Pintenaș, Pintenaș, vești ce om cuminte ești tu! Și totuș popa te tot ocărește... când ceri să-ți mărească simbria. (Ajungend la poarta unei case, bate 'n poartă.) Nană Pelagio! Nană Pelagio, vino iute!

Pelagia (din lăuntru.) Ce-i?

Pintenaș. Foc, foc mare!

Pelagia (din lăuntru.) La cine?

Pintenaș. La dta.

Scena XV.

PINTENAȘ ȘI PELAGIA.

Pelagia (sărind afară, privește 'n giur de sină.) Unde, măi?

Pintenaș. Arde casa. l-a pus foc dascălița din Flămândeii și nu mai e chip d'a stinge. Ctitorul e pêrlit de tot.

Pelagia. Cum, cum?

Pintenaș. Chiar în clipa asta au vorbit aici ctitorul cu dascălița, neștiind că eu stau ascuns colo și-i ascult.

Pelagia. Și ce-ai audit?

Pintenaș. Ctitorul i-a șis multe de toate bune și frumoase. În cele din urmă a rugat-o să vină mai târziu aici, ca să mai vorbească împreună.

Pelagia. Și ea?

Pintenaș. A respuns că teacă că pungă. Știi, firea muerească, când nu vre să spună lămurit gându ei. Eu cred că vine.

Pelagia. Se poate?

Pintenaș. În sfêrșit dta te poți convinge în curând. Staț gata și ai să vești împreună părechia de turturei.

Pelagia. Mânânce-i hullu.

Pintenaș. Acum me duc la popa cu scrisoarea de la protopopu.

Pelagia. Da haid în lăuntru la un păhar cu vin.

Pintenaș. Ai gură de aur, jupâneasă ctitoriță. (Intră amândoi.)

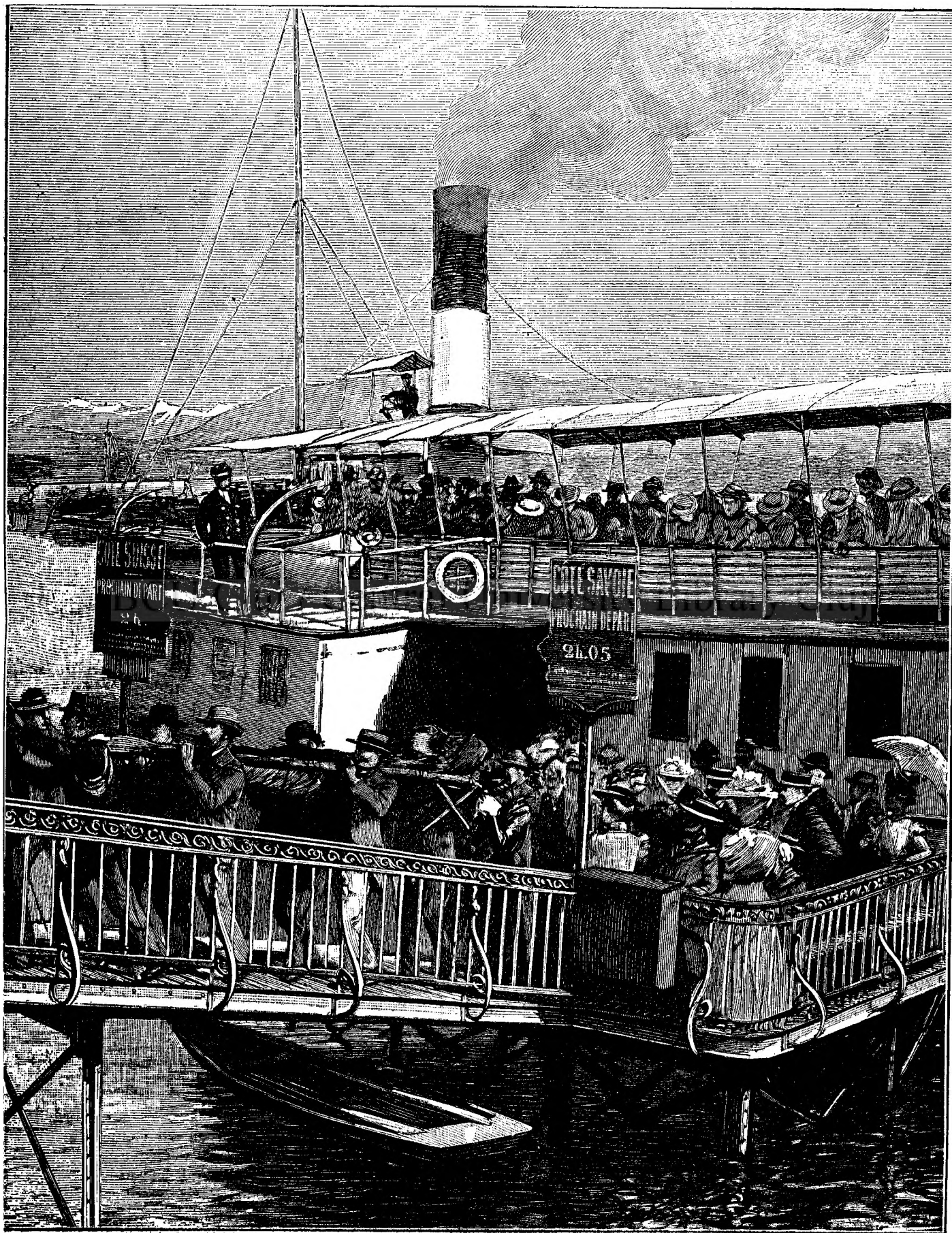
Scena XVI.

MOȘ LUCA ȘI MOȘ TERINTE.

Moș Luca (strigând.) Acuma pe cine alegem?

Moș Terinte (strigând.) Vorbește mai tare, că nu te-aud.

Moș Luca (strigând și mai tare.) Pe cine-l alege?

Transportarea rănitei împărătese-regine Elisabeta de pe vapor la otel în Geneva.

Moș Terinte (strigând.) La lege? Nici neam de neam al meu n'a umblat la lege.

Moș Luca (vorbind.) Oare ce boscorodește surdu esta? (Strigând.) Par că Ț-aî perdut graiu la vinu cu joc.

Moș Terinte (strigând.) Cojoc? Am acasă unu nou nouț. Dacă-ți treabă, Ț-i împrumut bucuros.

Moș Luca (vorbind.) Iarăș n'aud ce Țice. (Strigând.) Haid acasă. (Îl trage de suman și pornesc amândoi.)

Moș Terinte (strigând.) În sfârșit pe cine alegem?

Moș Luca (vorbind.) Poți tot vorbi dacă nu vorbești să te aud.

Moș Terinte (strigând.) Așă dară ne-am înțeles. . . . (Es amândoi.)

(Finea va urmă.)

IOSIF VULCAN.

Bibliografie.

C. Dobrogeanu-Gherea: *Studii critice, vol. III, București 1897. Raport prezentat Academiei Române în sesiunea generală din an. c.*

Domnilor colegi,

Opera, cu a căreia examinare ați binevoit a me însărcina, este o culegere de articole deja publicate în diferite reviste periodice, afară de studiul asupra dlui Coșbuc, Poetul Țărănimii, care apare aci pentru prima oară.

Cine a urmărit activitatea literară a eminentului critic, sau cel puțin cine a citit cele două volume precedente de Studii critice, lesne va recunoaște că articolele volumului de față purced de la aceași concepțiune filosofică, socială și estetică literară, ca și studiile sale de mai înainte. O atare concepțiune, tractată în chip fragmentar, autorul ne promite în a sa prefață că o va expune sistematic în volumul IV al Studiilor critice.

Nu intră în intențiunile subscrisului de a examina aci acea concepțiune; me voiu mărgini la simpla analiză a studiilor cuprinse în volumul III.

Articolul „Asupra mișcării literare și științifice” începe prin afirmarea că la noi „e cam greu de vorbit de o mișcare științifică în adevăratul înțeles al cuvântului”, căci „dascălul dă învățătură numai pentru leafă”, iar „elevii nu iau învățătură decât pentru ca să ajungă să ieie leafă”. Cu mișcarea literară înse stăm și mai reu; sărăcia ei e de toți recunoscută. După această constatare, autorul intră în cercetarea cauzelor cari explică seceta mișcării noastre literare și intelectuale. Aceste cauze le caută în însăși viața socială: „Literatura ideologilor burgesi de la 1848” — așă numește dl Gherea pe frunțașii mișcării române de la 1848 — a început grabnic să decadă, din cauza burghesimii puternice acum născute și care, „punându-se pe făcut avere” și pe „făcut politică”, a ucis poezia, a ucis literatura, a sugrumat cântăreții; un Alexandri chiar, ca să mai poată cânta, s'a văduț constrins să-și mute musa la Romani, să cânte pe Horatiu și pe Ovidiu, căci epoca această burghesă, capitalistă, nu-i pentru poezia lui, nici poezia pentru epocă.

În locul deci al burghesilor ideologi, au venit burghesii bogătași și politicieni; producătorii de pământ s'au proletarisat, tot astfel și meseriașii; s'a născut în fine clasa proletariului intelectual, căreia se datorește întreaga manifestare literară de aji.

Cum este una, trebuie să fie și alta. „Nedreptății”, „sărăcii”, „revoltații sufletești”, cei în iubire vecinic nenorociți, căci, „vecinic le sânt preferați cei bogăți”, loviți în amorul propriu, nesiguri pe Țiua de mâne, s'apucă să plângă și să-și arate, bieții oameni, fie în versuri fie în prosă, durerile și revoltele lor, cari tot într'o vreme sânt și durerile și revoltele confrăților lui în suferințe, cari din lipsa de talent nu-ș pot spune păsurile și amărăciunile”. Astfel durerea se socializează, pesimismul se întinde și blestemarea existenței ajunge până la dorul de a o nimici — Nirvana. Cel dintău care a dat o expresiune artistică acestui curent „nou”, după dl Gherea, a fost Eminescu; „el a exprimat gândurile, durerile, dorințele, pasiunile, nemulțumirile manifestate sau plutind în aer ale epocii în care a trăit”. Tot dl Gherea ne presintă opera lui Emiaescu și a adepților sei ca având rădăcini adânci în viața de la noi, fără ca măcar în treacăt eminentul nostru critic să spună că literatura așă Țisă nouă nu e o nouă literatură, ci curată imitațiune a celei din Occident, și că glângătorii poeți eminesciani au toți frați, ba chiar strămoși, aiurea peste hotare!

Și totuș nici acest pretins „curent nou literar”, în a căruia pleiadă strălucesc „mari literați, ca dnii Ronetti-Roman și O. Carp”, n'a produs, după dl Gherea, o mișcare literară, căci a lipșit și lipsește încă publicul cetitor, „care e pe cale de a se forma prin femelle burghese mai mult decât prin bărbații burghesi”, în ori-ce cas prin „păturile mai culte ale proletariului manual orășenesc”.

„Cum se cetește la noi”, este un articol de polemică cu dnii P. Missir și Noir asupra ideilor emise în articolul precedent. Faptul că obiecțiunile dlui Missir sânt pentru dl Gherea „slabe”, „confuse”, „neesacte”, n'are în sine nimic de surprinzător; mai surprinzător este a vedea pe „prietenu de idei și de convingeri” al dlui Gherea, pe dl Noir, că până și dsa găsește drepte observațiunile dlui Missir. În definitiv, problema, până aci numai pusă, a ramas încă nedeslegată, precum recunoaște însuș criticul nostru.

Articolul „Artiștii proletari culți” încearcă să arate caracterele personale, individuale ale curentului literar. Aci dl Gherea devine ceva mai explicit. Organizațiunea socială modernă, dușmanul neimpăcat și cauza proletariului intelectual, familia, anormalele relațiuni sexuale, sărăcia, perderea credințelor religioase — iată factorii sociali cari lucrează vrăjmașește asupra-i; și fiind că s'a dovedit că „DumneȚu e mort” și fiind că „s'au distrus toate tradițiunile vechi”, cu aceasta s'a făcut „un pas uriaș spre progres și lumină”; dar burghesii, distrugând pe Christos, Jehovah, Mahomet etc. „au pus în loc un alt Țeu internațional, vițelul de aur, căruia i se închină și în care găseșc raȚăm material și moral”.

Acum pricepem multe, cari până la dl Gherea ne remăsesse neînțelese; astfel, acum șcim pentru de ce dlui P. P. Carp „nu-i plac poeziile lui Eminescu”, ci ele plac dlui Maiorescu; pentru că „dl Carp e reprezentantul caracteristic al claselor stăpănitore”, iar dl Maiorescu „e un proletar intelectual prin originea dsale”. Mai departe, șcim de ce dl Carageali, ajuns „până la prietenie cu Carmen Sylva”, a eșit din Palat berar în strada Gabroveni; pe când Alexandri, din acelaș Palat, a eșit ambasador la Paris; pentru că primul „s'a jucat când eră mic pe stradele Ploșșilor în arșice și țurcă cu copiii desculți ai mahalalelor” și a gustat apoi întreaga amărăciune a vieții, — pe când Ale-

xandri a dus cu totul altă viață. Tot acum aflăm că poetul Coșbuc, „fiu de popă dintr'un sat de pe lângă Năsăud, crescut cu copiii de țărani, singur el copil al satului, poet deja format al țărănimii bine înțolite“, îndată ce trece munții în Țara-Românească, începe să devină un artist proletar intelectual, un spirit eminescian.

Despre alte descoperiri, ca bunăoară „altruismul larg“ al „poetului-filosof O. Carp, cel preocupat prea mult de imensele cestiuni filosofice“ etc., nu mai vorbim și ajungem la un lung articol intitulat „Dl Panu asupra criticii și literaturii“. În acest articol se vorbește despre scopul criticii moderne, făcându-se deosebire între critica judecătorească și critica modernă, care studiază pe artist ca pe un product al unei anumite organizațiuni psihologice și în raport cu mediul social încungiuător; se ocupă apoi de epoce și curente literare, de Emiescu și curentul eminescian; iar la remediul propus de dl Panu, se opune acela găsit de dl Gherea. Și aci reapare „teribila sămînță de ură și discordie între patroni și lucrători“, critica economico-socială etc. Și aci se semnălează personalitatea artistică la scriitorii ca I. Păun, Gorun, Steuermann, Iosif, G. Ranetti, Cișman, cari n'au sau n'au avut cei mai mulți din ei alt merit decât că sunt Evrei și socialiști. După criticul nostru, dl Paun n'ar avé dreptate când spune că trebuie să avem în vedere și pe poeții de mai de mult, de oare-ce aceștia n'ar fi având talent, și că ar fi ridicol ca să-i imiteze cineva ađi, ca și cum asta ar fi înțeles dl Panu când a vorbit de inspirarea din trecut.

Mai departe, întrebându-se ce e de făcut, ce remediul trebuie pentru ca să scăpăm de sărăcia literară de ađi, dă felurite sfaturi, între cari e de observat invitațiunea pe care o face poeților noștri de a se inspira din Apus. Vorbind de oamenii de talent de la noi, enumeră pe unul Thoma, care n'are alt merit decât că în realitate îl cheamă Moscovici, și pe A. Bacalbașa, V. Morțun, Sofia Nădejde, cari sunt socialiști; iar ca un talent și mai de samă pune pe O. Carp (care e și el socialist).

În articolul „Asupra esteticeii metafisice și științifice“, discutând cu dl Maiorescu, dl Gherea se cam incurcă în privința silogismelor, și anume în privința cuantificării predicatului, susținând că sunt casuri când sfera subiectului e, nu numai o parte din sfera predicatului, dar chiar identică cu ea, lucru pe care nu-l tăgăduise dl Maiorescu, ci numai îi spusese să bage de samă că, în cazul de care eră vorba, totdeauna subiectul e o parte din predicat, face parte din sfera noțiunii arătate de predicat, — așa că dl Gherea putea să înțeleagă, dacă eră mai deprins cu logica, că, negreșit, poate să fie vre-un cas când subiectul să fie tot așa de mare ca și predicatul. Lucrul acesta nici nu i-a dat prin cap dlui Maiorescu să-l tăgăduiască, așa că discuțiunea e făcută de florile mărului. E de observat că tonul polemic al dlui Gherea e prea ridicat. Așa într'un loc spune: „Dar crede oare dl Maiorescu că în toată țara românească va găsi cinci cetitori așa de naivi, încât să creadă cu dinadinsul că sunt așa de ignorant și nepriecut cum vrea să arate dsa?“ și așa mai departe. Nu e vorbă, la aceasta a respuns dl Hașdeu în „Revista Nouă“, an. VI, 1, declarând că dsa se înscrie printre cei cel puțin cinci cetitori cari nu cred în știința dlui Gherea.

Regret că din când în când reapar fenomenele

economico-sociale, proletarismul intelectual, societatea capitalistă, burgheză etc.; reapar încă și Rușii cu literatura lor, cari sânt citați în multe părți, mai cu samă în articolul de polemică cu dl Panu. La pag. 328, dl Gherea protestă împotriva lui Eminescu, care se plânge de străinii cari au năpădit în țară, ȳicend că țărani noștri, poporul nostru, nu se plânge de străini, și că mai de grabă avem să ne luptăm cu el, cu poporul, ca să-l facem să înțeleagă că nu trebuie să mai iubească pe Muscali. Aci e invederată mistificare, pe care vrea să o comită dl Gherea cu Eminescu. Gândurilor lui, dsa le substitue altele. Ce fel? De Muscali se plângea Eminescu? Ce căutau Muscalii în România ca năvălitori pe timpul lui Eminescu? Toată lumea știe că Eminescu eră revoltat împotriva invasiunii evreești, care copleșise mai cu samă Moldova, de unde eră el. De ce ține dl Gherea atât de mult la nepoștiții oaspeți cari ne sugrumă!

Ne-a mai ramas să vorbim de ultimul studiu al dlui Gherea, „Poetul țărănimii“. Acest studiu este poate cel mai de valoare din câte a scris până acum neobositul nostru critic literar. Impresiunea ce-ți lasă cetirea lui este din cele mai favorabile; simți că respiri un aer mai sănătos, mai înviorător, aerul de munte și de țară, în locul aerului stricat de prin atelierile și adunările uvrierilor. Autorul serie cu iubire și interes despre poetul Coșbuc, analizează cu ochiu pătundător și în maestru opera lui: erotica lui Coșbuc și zăgrăvirea naturei, procedeul personificărilor, Coșbuc ca poet epic, caracterele interne ale creațiunii lui Coșbuc, tehnica și elementele lor în creațiunea acestui poet. În scurt, studiul poate cel mai complet și mai adânc până acum la noi asupra unui poet român.

În resumat, toate studiile dlui Gherea se învêrtesc în giurul „societății burgheze“ așa de reu tractată, în giurul „proletarilor intelectuali“ așa de des citați, și al curentului nou literar, cum îl numește dsa, produs de „revolta contra nedreptăților sociale existente, revoltă deseori inconștientă împotriva dominării burgheze, sau mai bine ȳis împotriva rezultatelor rele produse de această stăpânire, simpatie pentru clasele nedreptățite“.

Și astfel, pentru dragostea de a creă un închipuit curent al unor artiști ce apără pe niștie nedreptăți iarăș închipuiți, dl Gherea nici nu bagă de samă că la noi nu există starea de lucruri pe care voește să o descrie, că simțemintele și ideile poeților noștri sânt împrumutate din Occident, că altele sânt simțemintele și ideile cari pot formá un curent literar nou la noi, ținend bine samă ce va să ȳică un curent literar, și că în fine e tot așa de adevărat că nu a pătuns adânc în poporul nostru ideile celor cătorva poeți pe cari îi slăvește dl Gherea, pe cât e de incontestabil că n'a pătuns nici socialismul, pe care reprezentanții sei în România îl viră peste tot și cu rost și fără rost, fie direct, fie indirect.

După aceste constatări și observațiuni, n'aș pute recomanda ca să fie premiată opera dlui Gherea, decât numai dacă dvoastre n'ați găsi altă operă mai meritorie.

GR. G. TOCILESCU.

Inaugurarea Bihorenei.

Sâmbăta trecută, la 1 octombrie n., s'a ținut în Oradea-mare o serbare, care, prin însemnătatea și frumusețea sa, a electricat pe toți aceia cari au luat parte, căci o manifestație atât de imposantă a ființei românești din părțile acestea, nu s'a mai vădut în orașul nostru.

Serbarea aceasta a fost inaugurarea institutului de credit și economii „Bihoreana” societate pe acții în Oradea-mare.

Importanța unui astfel de institut în Bihor este mai mare decât ori unde; iată cuvântul pentru care înființarea a fost întimpinată cu căldură din toate părțile și pentru care direcțiunea s'a creșut datoare a lua hotărîrea ca inaugurarea să se facă cu o solenitate mai mare decât aiurea.

S'a arangiat un șir de festivități, cari toate împreună au ridicat serbarea la nivelul unei adevărate serbători mari.

Acestea, conform obiceiului de buni creștini, au început la biserică. Membrii direcțiunii, ai comitetului de revisiune și funcționarii institutului, s'au întrunit dimineața la orele 8 în splendidul local al institutului, pe al cărui frontispiciu tot din dimineața aceea o imposantă inscripțiune vestiă, că acolo s'a arborat noul institut românesc „Bihoreana”.

Este de bun augur pentru viitorul institutului, că localul seu se află tocmai între cele două biserici române din piața St. Ladislau.

De aicea cu toții s'au dus în corpore întîiu în catedrala gr. c. unde canonicul Moise Neș, dimpreună cu preoții canonicul onor. Ioan Maga, Samuil Ciceronescu și capelanul D. Mureșianu au oficiat liturghie ocazională.

Au fost de față în biserică Pr. Ssa episcopul Mihail Pavel, prepositul Teodor Kóváry, canonicii George Juhász, Artemiu Sarkady, dimpreună cu alți preoți.

Bisericanii gr. or. au fost reprezentați prin protopresbiterul Toma Păcala și presbiterul Andreiu Horvath.

Din inteligența română oradană câțiva bărbați, mai mulți tineri și o cunună de dame, în deosebi soțiile membrilor din direcțiune.

După terminarea serviciului divin, au trecut toți în biserică gr. or. română, unde liturghia a început la orele 9.

A oficiat părintele protopresbiter Toma Păcala, asistat de preotul Andreiu Horvath și de capelanul I. Bode.

Din clerul gr. cat. am vădut acolo pe canonicii G. Juhász, Moise Neș și pe capelanul D. Mureșianu.

În sfârșit s'a cântat, conform tipicului, „Împărate ceresc” și solenitatea s'a terminat.

De aice tot publicul s'a dus în localul institutului, unde preoții ambelor confesiuni au făcut de odată sfeștania.

Din partea gr. c. a sfințit apa canonicul Moise Neș în sala de ședințe a direcțiunii; câtă vreme, în localul din front al contabilului, a îndeplinit aceeași funcțiune protopresbiterul Toma Păcala, asistat de părintele Andreiu Horvath.

În decursul acestui serviciu, publicul a umplut toate salele și la ușile deschise cântările rituale ale ambelor confesiuni se contopiau în un întreg armonice și nedespărțit.

Apoi preoții au sfințit toate încăperile; în urmă tot publicul, domni și dame, au sărutat crucea.

A fost un moment foarte înălțător, când se întâlneau cei doi preoți officianți.

Protopresbiterul gr. or. Toma Păcala, prin o sublimă inspirațiune românească, a sărutat crucea ținută de canonicul gr. c. Moise Neș, care la rîndul seu, inspirat de aceeași simțire, a sărutat apoi crucea protopresbiterului.

Aceasta scenă mișcătoare a emoționat pe toți, rađe de bucurie străluciau în ochii tuturor și o fericire negrăită cuprinse toate inimile.

Sub impresiunea aceasta s'a întrunit apoi direcțiunea, după depărtarea publicului, în ședință plenară, prima în frumosul seu local, în care a discutat agențele cele mai urgente.

Dintre aceste relevăm, că președintele, în calitatea sa de cassar interimal, a presintat o dare de samă despre versămintele ce a încassat de la adunarea constituantă din maiu; avocat al institutului, la propunerea directorului executiv, s'a ales dr. Aurel Lazar, care în urmarea acesteia renunțând la postul de membru în direcțiune, în locul seu a fost ales dr. Nicolae Popovici.

În același timp, comitetul de revisiune a ținut ședință de constituire, alegându-se președinte Toma Păcala, notar Samuil Ciceronescu.

Astfel întregul personal se compune astăzi așa:

Direcțiunea:

Președinte: Iosif Vulcan.

Vicepreședinte: Nicolau Zigre.

Membri: Iosif Roman, Moise Neș, Petru Pantea (comerciant,) dr. Nicolae Popovici (medic,) Demetriu Horvath (preot,) Vas. Ignat (advocat Beinș,) Iosif Moldovan (preot Ortiteag.)

Director executiv: dr. Coriolan Pap (membru și în direcțiune.)

Comitetul de revisiune:

Președinte: Toma Păcala.

Notar: Samuil Ciceronescu.

Membri: Sava Raicu (prim-comptabil la „Victoria”) dr. Ioan Nichita (advocat și membru în direcțiune la „Silvania”) dr. Ioan Buna (advocat.)

Funcționari:

Comptabil: Iosif Diamandi.

Cassar: Clement Hossu.

Advocat: dr. Aurel Lazar.

După încheierea ședințelor, membrii direcțiunii prime, ai comitetului de revisiune și funcționarii s'au fotografiat împreună întru amintirea acestei zile neuitate, destinând un exemplar din acest tablou pentru sala de ședințe a direcțiunii.

La miadădi un banchet foarte vesel a încheiat șirul festivităților, la care — firește — s'au pronunțat multe toaste insuflete.

*

Luni, în preșința unui public mare, s'a făcut deschiderea institutului.

Președintele a salutat pe funcționari, urându-le sănătate la munca începută și încheiând :

— Înainte cu Dumnezeu !

În numele lor a răspuns directorul executiv, promițând a-și pune toți toată harnicia în folosul muncii la care s'au angajat.

Și publicul din afară de barieră, preoți, notari, învățători și țărani, a încheiat : Să trăiască !

Astfel s'a inaugurat în Oradea-mare „Bihoreana“.

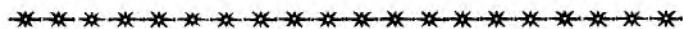
Împărăteasa-regina rănită.

— La ilustrația de pe pag. 461. —

Ilustrația noastră din launtrul foii înfățișează un episod din infamul atentat de la Geneva.

Se știe că în primul moment nimene n'a știut că s'a severșit un atentat, nici chiar suverana. Numai după ce a mers pe vapor, i s'a făcut reu și perșându-și conșciința, a fost transportată de pe vapor la otelul Beau-Rivage.

Ilustrația represintă momentul acesta. Suverana e dusă pe umere, într'un pat improvisat, câtă vreme publicul o privește cu compătimire.

LITERATURĂ.

Charta agronomică a României. *Premiul Anastasie Fetu*, de 3.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 a Academiei Române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect : „Charta agronomică a României“. Lucrarea se va face după următorul program : I. *Partea grafică.* — Întemeiându-se pe cele mai recente date și studii statistice, economice și agricole, autorul va represintă, prin diferite charte în colori nuanțate, starea diferitelor producțiuni agricole și forestiere ale țării, repărțite pe județe. Astfel, câte o chartă specială va înfățișă repărțiunea culturii grâului și altor plante în diferite județe. Coloarea va fi cu atât mai închisă, cu cât cultura plantelor va fi mai întinsă pe o suprafață dată. O chartă specială va fi consacrată pentru fiecare din plantele următoare : grâul, secara, porumbul, orzul, ovșul, rapița, fâneațele naturale și pășunile, pădurile. Pentru plantele a căror cultură este puțin întinsă, precum sunt inul, tutunul, cânepa și altele, autorul se va mărgini la indicațiuni statistice. O chartă specială va înfățișă repărțiunea în toată România înainte de invasiunea floxerică ; iar în datele statistice se va arată întinderea viilor distruse de floxeră. O altă chartă va înfățișă repărțiunea prunilor și pomilor roditori în regiunile lor speciale, adecă ale colinelor. O chartă va fi consacrată special pădurilor din România. Charte speciale vor înfățișă diferitele animale domestice și anume : specia cavalină, specia bovină, specia ovină și specia porcină. Dimensiunile fiecărei charte vor fi între 20 și 30 centimetri de lățime. Autorul se va povățui după cele mai noue publicațiuni de atlasuri agricole făcute în Franca, Germania, Austro-Ungaria, Rusia și alte țări, în cari pe lângă intensitatea colorilor se dau și întinderile pe hârtie măsurată. II. *Partea statistică.* — După o scurtă notiță asupra stării actuale a economiei ru-

rale în România, autorul va înfățișă un studiu statistic, care va cuprinde : 1. Teritoriul total al României. 2. Terenurile agricole, cuprinzând suprafața pământului ocupat de cereale, fâneațe, vii, pomi roditori, păduri și alte producțiuni agricole. 3. Valoarea venală medie pe hectar a diferitelor pământuri pe județe și regiuni. 4. Valoarea locativă medie pe hectar, tot pe județe, a pământului de arătură, a fâneațelor. 5. Numărul contribuabililor funciari, cuprinzând proprietatea mare și cea țărănească, cu sumele ce represintă. 6. Întinderea medie și mersul exploatațiunilor agricole. 7. Poporațiunea totală a României. 8. Poporațiunea agricolă. 9. Prețul de mijloc al grâului, porumbului și orzului în cei din urmă 25 ani. 10. Exportul României în cei din urmă 25 ani. A doua parte a noțiunilor statistice va cuprinde : 1. Întinderea culturilor pentru fiecare plantă cultivată și producțiunea totală a diferitelor plante. Statistica diferitelor specii de animale domestice. Autorul, luând acest program ca un minimum de indicațiuni, va pute introduce toate notițele relative la subiect. Se atrage atențiunea, ca autorul să jină samă de publicațiunile analoge cele mai recente făcute în Europa. Terminul presentării manuscrisurilor la concurs va fi până la 1 septembrie 1900.

Bate toaca la urechia surdului. După cum suntem informați redacțiunea „Enciclopediei Române“ a început deja lucrările pentru tomul II și va publică încă în decursul lui octobrie fasc. 11, în care se va termină litera C și se vor începe articolele cu inițiala D. Publicarea fasciculelor se va face pe viitor în intervaluri cât mai scurte, astfel ca opul întreg să se poată termină încă în anul 1900. Remâne numai ca și abonații publicațiunii să se achite pe viitor cu mai mare punctualitate de angajamentele lor, deoarece după informațiunile luate de la editorul „Enciclopediei“, până acum 76% ale abonamentelor nu au fost achitate punctual la terminul stabilit în condițiunile de prenumerare. Abonații sânt deci rugați și pe această cale a contribui la asigurarea succesului acestei frumoase întreprinderi prin achitarea ratelor restante. Comandele se adresează la editorul W. Krafft în Sibiiu. Prețul unui tom face fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (pentru România fr. 25.— resp. 28.50.)

Almanacul învățătorului român, redactat de dl Iosif Velcean, învățător în Recița-montană, a eșit de sub tipar și va apăre dillele aceste. Almanacul e precedat de un călindar și de notițe din tipicul bisericesc pe anul școlar 1898/9. Apoi ofere date cronologice, geneologice ; informațiuni de poștă, telegraf, timbre etc. Planul de învățământ și mulți articoli privitori la școală. În partea literară se află portretul și biografia dlui Ștefan Velovan, poesii și prosă, de Iuliu Vuia, Maria Cioban, Iuliu Birou, Ion Simu, George Cătană, Dimitrie Pruneș, Vas. Sala. În apendice : învățătorul ca soldat, cartea experiențelor și alte notițe folositoare. Prețul 1 fl. plus portul poștal. De vëndare la autorul ori în librăria diecesană din Caransebeș.

Scrierile lui Eugen Valan, un diarist mort de curând la București, vor apare în curând într'un volum, publicat de vënduța sa dna Laura Vampa, cunoscută și din coloanele foii noastre. Volumul va apare în noiembrie.

O scriere antispiritistică. Dl D. Voniga anunță ca a dat sub tipar o lucrare intitulată „Espunerea spiritismului“ în direcțiune și cu tendință antispiritistică, arătând originea, dezvoltarea istorică și lățirea spiritismului. Abonamentele se fac la dsa în Arad, cu 1 fl.

TEATRU.

Teatrul Național din București. *Dna Darclée*, renumita cântăreață română, a refuzat angajamentul la opera română, propus de direcțiunea Teatrului Național din București, pentru că onorarul i-a părut prea puțin. Direcțiunea i-a oferit 2000 lei pe sară; artista a cerut 3000. — *Di I. L. Caragiale* s'a împăcat cu direcțiunea și în urmarea acesteia s'a și pus în repetiție piesa dsale „Scrisoarea perdută“.

Tenorul I. Dimitrescu are succese mari la Rio-de-Janeiro, capitala Braziliei. Diarele de acolo fac elogi entusiaste artistului român în operele: Carmen, Cavaleria rusticana, Pagliacci și Africana.

MUSICĂ.

O nouă cântăreață română. „Drapelul“ scrie că nu de mult o tineră artistă română, dsoara Speranța, s'a întors în România, venind din Paris, unde în curs de mai mulți ani a urmat studiile sale de canto și armonie cu vestiții profesori ca dna Rosine Laborde, cu dnii Vidal și Crosty. Dsoara Speranța are un temperament adevărat artistic, o voce prea frumoasă și o cultură bună musicală. Se spune, că ar fi vorba să facă un angajament la opera română din stagiunea viitoare.

La serata declamatorică-musicală din Biosad, în Țara-Oașului, dsoara Cornelia Roman a predat cu mare succes monologul „Prima rochie lungă“ de Iosif Vulcan; dsoara Elisa Negrea a declamat asemenea bine „Româna de sub munte“; iar micuța Silvia Ștețiu, o copilă de 12 ani, a surprins pe toți cu jocul de pian. Cu bucurie însemnăm astfel de știri din Sătmar.

Un curs de canto. Eminentă absolventă a conservatorului din Paris, dna Elena Anghel, a primit de la direcțiunea generală a Teatrului Național din București propunerea de a crea un curs de canto pe lângă trupele de operă și operetă română.

PICTURĂ.

Pictorii români la München. La marea expoziție anuală din Glaspalast-ului din München se pot admiră anul acesta și câteva opere ale pictorilor români. Se știe că cine pătrunde în acest templu de artă, trebuie să fie un talent real. Comisiunea de la Glaspalast e de o rigoare escesivă și refuză mii de tablouri chiar de ale pictorilor cu reputațiune. Anul acesta dl Mirea are un portret în mărime naturală a dlui N. Kretzulescu, perfect reușit. Mai sânt apoi doue copii ale pictorului Marinescu, una reprezentând Sfânta Familie după Andreea dei Santo și a doua după Van Dyck: Căderea păcătoșilor. Ambele copii atrag admirațiunea tuturor. Celebrul portretist, Lenbach îl apreciază mult pe Marinescu, care actualminte își are atelierul seu în München, Ar fi de dorit ca cercurile mai bogate românești să spriginească și ele mai călduros pictura română.

Un pictor german în România. Pictorul curții imperiale din Berlin a sosit la București și va lua parte în suita regală la manevrele din Moldova, cu însărcinare de a lua schițe de la manevre. O altă informațiune ne spune, că pictorul acela este dl Adjukiewitz, al curții regale din Viena, care a făcut și tabloul Revista de la Cotroceni.

SCULPTURĂ.

Monumentul de la Tulcea, intru amintirea anexării Dobrogei la România, e gata și se ridică pe colnicul Hora. Monumentul e de marmoră. Pe soclu se află un dorobanț, cu pușca pe umer și cu goarna în mână dreaptă. Pe partea cealaltă se află un vultur. În mijloc inscripția: „Carol I Domn și rege al României“. Deasupra insigneile regatului român. Monumentul se va inaugura în octombrie. Autorul e tinerul sculptor român dl Vasilescu.

Bustul poetului Gr. Alexandrescu, făcut la inițiativa dnei Smara, cu destinațiunea d'a se ridică în grădina publică din Târgoviște, e gata. Înse numai în luna viitoare se va inaugura, când va fi gata și localul primăriei, în fața căruia va sta. Bustul e foarte reușit. Inaugurarea se va face cu mare solenitate.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Model de statistică școlară maghiară. Cetim în diarele locale maghiare, că poliția oradană a terminat conscrierea copiilor obligați pentru școală în Oradea-mare, conscriere făcută — ȳice-se — cu ajutorul învățătorilor. În aceasta găsim următoarea curiositate: numărul copiilor gr. or. e 536, al celor gr. c. 534, iar numărul celor cu limba maternă română 25. Care va să ȳică, statistica aceasta e făcută nu după cum e starea reală, ci precum ar dori să fie cei ce au compus-o; de aceea ne și indoim ca învățătorii români să fi contribuit la ea. Dacă în toată țara astfel se face statistica oficială, aceea nu e decât o mistificare tendențioasă, menită a seduce lumea, care nu știe cum se face la noi statistica.

Instalare de protopop în B.-Comloș. La 8/20 septembrie s'a ȳinut în B.-Comloș instalarea noului protopop gr. c. dr. Laurian Luca. Actul instalării a fost oficiat de cătră parocul Petru Valean din Cenad, ca emis al consistorului gr. c. din Lugoș. La serbarea aceea au asistat toate corporațiunile, precum și preoții și învățătorii gr. or. în frunte cu protopresbiterul Paul Miulescu, ceea ce a ridicat mult bucuria festivității.

Serbare școlară în Brașov. Cetim în „Gaz. Transilvaniei“: Eri s'a ȳinut serbarea Sfetei Sofii, patroana școalelor române din Brașov. După un pasatas pentru sufletele fondatorilor și binefăcătorilor acestor școale, ce s'a oficiat în biserica Sftului Nicolae în prezența tinerimei școlare, a întregului corp profesoral și a unui număr public, a urmat procesiunea la gimnasiu. Aici s'a făcut în sala cea mare sfințirea apei prin dnii protopopi I. Petric, V. Voina și preotul dr. Saftu. După aceea a urmat discursul ocașional, ȳinut de tinerul profesor, dl G. Vătășan. Dsa a vorbit despre fericitul Emanuel Gojdu, citând unele pasagii din testamentul lui și indemnând la recunoștința față de memoria acestui binefăcător. După discurs, a urmat executarea unui concert bisericesc din partea corului de sub conducerea dlui prof. de musică T. Popovici, iar la urmă stropirea cu apă sfințită. Public present a fost mai puțin ca în alți ani.

Școală de industrie în Caraș-Severin. Comunitatea de avere grănițarească din Caransebeș a hotărât definitiv să înființeze o școală de industrie practică, împreună cu internat, după cum o proiectase regretatul general Doda. Școala aceasta se va înființa în comuna Bârza, alături de fabrica Schramm.

C E E N O U ?

Hymen. *Di dr. Stefan Morariu*, avocat în Cluș, și dsoara Aniți Bohățel, fiica repositului Mihail Bohățel, fost inspector școlar, își vor serba cununia la 16 octombrie n. în biserica gr. c. din Cluș. — *Di Nicolae Țintariu* din Petruvasila și dsoara Angelina Marinovici din Satu-nou, s'au fidațat. — *Di Nicolae Muntean*, absolvent de teologie și catechet în Deva, s'a logodit cu dsoara Victoria Poșor, fiica dlui Dimitrie Poșor, paroc în Zgribești. — *Di Nicolae Cădea* din Petroșeni se va cunună în 8 octombrie n. cu dsoara Elisabeta Ursu din Sebeșul-Săsesc. — *Di Toma Roșu*, învățător în Deva, s'a logodit cu dsoara Iulia Șuiaga din Lăpușnic. — *Di Lazar Gabor* din Băița s'a logodit cu dsoara Veturia Perian din Trestie.

Asociațunea în Torontal. La 8/20 septembrie s'a ținut în Săm-Miclăușul-mare constituirea despărțământului Asociațiunii, sub presiul avocatului dr. Nestor Oprean, ca delegat al Asociațiunii. Interesarea n'a fost atât de mare, precum s'ar fi putut așteptă, căci s'au înscris numai 38 de membri și s'a încasat numai 99 florini. Comitetul despărțământului s'a constituit astfel: director-președinte protopresbiterul Paul Miulescu, membrii dr. Laurian Luca, dr. Nestor Oprean, Traian Stoicanescu și Ioachim Muntean.

Reuniunea femeilor române din Abrud și giur se va întruni în adunare generală în 4/16 octombrie în localul școalei române de fete, sub presiul dnei Ana Filip, secretar dl Alexandru Ciura.

Societatea Petru Maior din Budapesta. Comisia literară a societății Petru Maior din Budapesta face un apel, prin președintele Victor Păcala și referentul Candin David, la toți cărturarii neamului românesc, autori și editori de cărți, instituțiuni culturale și științifice etc. să contribuie la sporierea bibliotecii sale.

Statua lui Bolintineanu. Mai mulți locuitori din comuna Bolintin și din vecinătate, vădend că statua lui Dimitrie Bolintineanu e aproape ruinată, au decis repararea ei. Locuitorii au delegat pe dl consilier C. St. Bolintineanu de-a prezentă dlui primar o petițiune prin care se roagă primăria capitalei București de-a veni în ajutor cu 8000 lei pentru întemplinarea cheltuețelor necesare. Chestiunea se va discută în prima ședință a consiliului comunal care se crede că va fi convocat pe la sfârșitul lunei curente.

Un diarist amerioan la Bucureșcl. În București a sosit diaristul Henry D'Hartmont, din Chicago, care a pariat că va face ocolul lumii pe jos și fără să ia vre-o sumă de bani cu densusul la plecare. Călătoria va trebui să fie făcută în doi ani de zile. Dl D'Hartmont duce cu el niște șoareci din Sumatra și pentru fiecare șoarece adus înapoi viu, va primi la întoarcere, la Chicago, suma de 10.000 lei. La plecare a luat trei, dar unul a murit pe drum. Din norocire pentru el, o șoricioaică a fătat 7 pui și dl D'Hartmont speră că fiecare șoricioaică va fătă și ea la rândul ei, așa că se va întoarce la Chicago cu un mare număr de șoareci.

Pretocere de dans în Lipova. Tinerimea română din Lipova a arangiat duminică la 2 octombrie pretocere de dans în sala otelului Archiducele Iosif. Președintele comitetului arangiat a fost dl Valeriu Milovan, vicepreședinte dl Emil Dogée, cassar dl Toma Carabaș.

Advocat român în Huedin. Dl avocat dr. Andreiu Pop și-a deschis cancelaria avocațială în B.-Huedin, fiind tot odată și jurisconsultul institutului român de credit și economii „Vlădeasa” de-acolo.

Noi doctori. *Di Adrian Nedeleu* a fost promovat la uiversitatea din Budapesta doctor în drept. — *Di Ioan Rece* a fost promovat tot acolo doctor în medicină.

Au murit: *George C. Telescu*, paroc gr. or. în Cenadul-sərbesc, la 15/27 septembrie, în etate de 30 ani; *Ioan Hulpuș*, proprietar și comerciant în Alamor, la 7/19 septembrie, în etate de 45 ani; *Elisabeta Cadariu* n. Sêrbu, la Lugos, în 29 septembrie, în etate de 57 ani.

D I N L U M E .

Cronică mică. *Luisa regina danexă* a încetat din viață la 29 septembrie, în etate de 81 ani, după o căsătorie de 56 ani cu regele Cristian IX, remas acuma veduv. Dênsa a fost rudită cu cele mai multe din casele domnitoare și poporul a iubit-o mult. — *Din Madrid* se anunță, că consiliul ministerial a imputer-nicit pe ministrul marinei să vëndă republicei americane-spaniole corăbiile de pe apele Cubei.

Sărutarea trei Hobson. Miss Arnold Emma, una din frumusețile Americii, a sărutat mai zilele trecute, cu ocaziunea unei serbători, în fața unui numeros public, pe locotenentul Hobson, eroul de la Santiago. Atunci fără îndoială nu-ș va fi închipuit ce urmări avea să aibă acest sărutat. De atunci a devenit așa dîcend o celebritate de primul rang. Epistolele și telegramele ce-i vin, nu mai încetează. Meseriașii de toate branșele se imbulzesc la ea de dimineața până sara pentru subserieri; cu toții, croitori, friseri, modiste o roagă să le permită să boteze cea mai nouă modă cu numele ei. S'a compus până acum mai multe valsuri „Arnold-Hobson”! o nouă specie de licheur care poartă numele de „sărutarea lui Hobson”. Noii născuți sunt botezați numai Arnold și Emma. Propunerile de căsătorie ce i s'au făcut tinerei fete în ultimele săptămâni sunt nesfêrșite. Tinerii n'au cuvinte cum să mai laude pe Hobson de fericirea de care a avut parte; alții firreșe, crapă de invidie. Unul din aceștia din urma a început să se subserie: „Odinioară prietin al lui Hobson, acum cel mai neîmpăcat dușman al lui”. Tema acestui sărut n'a lăsat reci nici pe dramaturgi, căci se asigură că în curênd vor apare câteva drame cu titlul: „Premiul erouului de la Santiago” sau „Sărutarea lui Hobson”.

Maimuțele întrebunțate în mine. Revista americană din New-York „Popular Science” dă niște amănunte curioase, relativ la munca indeplinită de cătră niște maimuțe întrebunțate în locul unor mineri greviști. După spusele acestui diar, căpitanul Moss, un personagiu foarte cunoscut pentru spiritul seu practic, spune că la un moment dat a fost nevoit, în lipsă de lucrători, să lucreze cu maimuțele în minele aurite ce exploată în Transvaal. Avantagiul maimuțelor asupra lucrătorilor eră foarte mare. Maimuțele pe lângă că sânt mai silitoare și că nu cer nici salarii și nici nu fac scandal, sânt de o cinste exemplară. Necunoscend valoarea aurului pe care îl extrag din mine, nu-ș dau cătuș de puțin osteneala să fure. Afară de astea sânt atât de silitoare, încât trebuiesc luate la bătae pentru ca să se lase de lucru; iar dimineața stau cu duzinele la poartă ca să fie lăstate la lucru. Căpitanul Moss n'a avut decât laude de adus acestor sêrguitori lucrători.

Proprietar, redactor respundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDAS NR. 296 b.)

Oroloage americane de buzunar.

Cu garanța că nu-și perd culoarea de nickel, construcțiunea li e mai precisă și mai bună decât a celor mai scumpe.

Pretul unuiu 3 fl.

Cu garanța până ce ține asortimentul.

Pentru acesta lanț argințit cu 60 cr.

Briciu automat

Fox, veritabilă fabricațiune solingenă, premiat la mai multe expozițiuni, exercițiul nu-i necesariu. Taierea exclusă. Muncă curată și comodă. Scutește de boală de piele. Durabil și cruțător de bani.

Bucata 3 fl.

Cuțitul din oțel cu *** iar celelalte părți din alpacca.

Un cuțit separat 1 fl.

Se poate comandă la

Alexandru Pollák comisionar principal

Budapesta V. ker. Kálmán-utza 11.

Colectantilor li se trimite după 5 exemplare gratuit. 1-26

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2

Intemeiată la 1887,

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abzicere.

Parea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comandei

9-12

Direcțiunea institutului.

„BIHOREANA“

Institut de credit și economii, societate pe acții
în ORADEA-MARE

ș-a început activitatea la 3 octobrie n. 1898

in localul seu din piața St. Ladislau (Szt.-László tér) casa Drului Augustin Kutiák, intrarea din Strada Grădinei, (Kert utca).

Institutul :

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 5%.
2. Acoardă împrumuturi hipotecare.
3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești).
4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).
6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire hipotecară sau de alta natură.
7. Îngrigește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

În numele direcțiunii:

Iosif Vulcan

presidentul direcțiunei.

Dr. Coriolan Pap

director executiv.

(8-3)